

1
Вагнерова тетралогија
Други део: Валкира.

Мр. 3907/2

215

Казано је недавно, са овога места, у чему је први део Тетралогије: Благо на дну Рајне. То беше увод пред драму, која право почиње са другим делом, под називом Валкира. Радећи текст, па затим партитуру за Валкиру, Вагнер је у политичком прогонству у Швајцарској, много страдао од самоће и често писао писма пријатељима, нарочито Листу. У писмима је казивао своја узбуђења творца, ванредно живо изражавао шта га ~~је~~ кидања и живота ста~~к~~та Валкира, ~~дело потрбено~~ ~~извршено~~ ~~и~~ писму Листу из 1855-е, ~~бене~~ Вагнер: "Валкира је најтрагичније од свих дела која сам досада сновао". Мало касније, опет Листу: "...садржином тешки други чин Валкире закључује две важне и поразне катастрофе; ...ко се то једном буде приказивало сасвим онако како ја ~~извршим~~ изазиваће у слушаоцима потресености какве се једаред доживљују... Такво што, ~~и~~ уосталом, и створено једино за људе који могу нешто да понесу". Другом пријатељу, Ф. Прегеру, писао је Вагнер: "Прочиташ ли поново текст за Валкиру, осетићеш да је ту

изражен толики суперлатив од јада, бола и очајања, да ме је музика коју сам уз то писао, просто измождила. Још је ~~ј~~даред не бих могао такво што створити. Наравно, кад се све доврши, дело, као урађено уметничко дело даје сасвим други ути~~ак~~^е, може чак и радост изазивати^и баш оним што је чисто очајање стварало". Отет листу пишући, говори Вагнер о великој сцени бога Вотана у поменутом другом чину, и каже: "Брине ме како ће то певач извести... подавао сам у партитури још упутства за извођење, али све је то недовољно, и остаје ми као главни задатак да једног даровитог певача и глумца уведем ја лично у све тананости мојих на~~чера~~^м".

Да ли Вагнер говорећи овако негде претерио? Заиста, није. У Валкири се ради са самим крајњим могућностима, са ~~праћених~~ бруталним проблемима земље и с поезијом висина. Овде ће бити казан неки део драмске садржине, који стих из текста, и биће отсвиран са плоча, цео трећи ~~дело~~ чин Валкире посведочи^и мере Вагнерове: максимум је трајио од себе, од оркестра, од певача, од слушалаца. Свуда саш, они кори могу ^{пешко да ће појту}

Валкира на коју је Вагнер мислио пишући други

део Тетралогије, то је нама подната Бринхилда, кћер Вотанова; једна, и то
 прва од девет валкира, које су све кћери Вотанове од разних матери,
 али ниједна Бринхилди равна. Валкире су настајале у утробама својих мајки
 за доба бојовних похода Вотанових; оне и јесу богиње боја и рата. Једино
 је Бринхилду понела фина и мудра богиња Ерда; која је ^{она} своје време
по душу будава, грамжења за благом и прстеном и прорицала од тога зло и пропаст богова.

Бринхилда је dakле и по оцу и по мајци ^{дакле број} високих квалитета, било ^{и бите} тра-

гично. ~~XXX~~ Умаће херојску смелост Вотана, и танану душу Ерде; херојски ће
 грешити и испаштати, али ~~вочети~~ тешку судбину која води у идеале. Све су

валкире девојке дивних стасова и коса; божанствене амазонке које само под
 облацима језде на плахим коњима; ^{које} носе оружје, шлем и штит. Њихово је да по

заповести Вотановој одлучују борбе, и да погину. ^Л сјајне јунаке носе у Вал-
 хал, врсту ратничког неба, где пали јунаци даље живе као божанства ^{ратничка} и помагачи

~~други~~ Вотанов. Кроз цео други и трећи чин Валкире, сцену наткриљују густ ^и
 и немирни облаци; ^и ~~заборав~~ ^и ~~који~~ пројахују валкире, појединачно или у чаробном
 јату; и често им преко седла лежи мртав херој, на путу свом за Валхал.

Као Вагнер, истаћи ћемо и ми други чин Валкире. ^{са патосом} Та је
 општа ситуација.² Знамо да због ~~чина~~ преотимања ~~негова~~ ^{блага} Вотан стоји у не-
 пријатељству са подземним Нibelунгима и са циновима. Знамо да ~~чина~~ Вотан
 због ^{разних} неопрезних уговора и обећања ~~некој честијој је мисли да се може избегнути~~
~~дакле у борби са тиранијом подземног света~~ ~~Вотану је~~ ~~а~~ па пропаши, ~~веште~~ је
~~не више усугубујући~~ на трагичној падини испаштања и плаћања. Краће рече-
 но, знамо да не може више бити ~~чина~~ Вотан, онај који ће кобно благо вратити на
 дно реке, и очистити свет од зла; него ~~чина~~ има да ~~чина~~ херој из рода човечан-
 ског, али ^{он} са семеном божанског ^{с ким у седи,} херој потпуно слободан ^{с сам из саде,} нити зависан нити
 заштићаван од богова, херој самотворан дакле. ^{зато} Бега чека Вотан њега ^{снова, и}
~~како~~ ^{и своја} ~~и своја~~ величином и ~~чина~~ својим ^и је основ смисла, лепоте, и трагедије
 драмске. А почиње други чин кратком заповешћу Вотановом Брунхилди: да у дво-
 боју између Зигмунда и Хундинга штити Зигмунда, а ~~чина~~ мртвог Хундинга ~~да~~
~~и~~ не доноси у Валхал. Стојећи на вршку стене ^и готова за појахивање, Брунхилда
 одједаред чудно прекида оца: "Саветујем ти, оче, — сам се спремај — бој тежак
 да свладаш. — Ево ти жена, ~~прика~~ — у колима је вуку јарци." — Да, Вотан је

у непријатељству и са женом; због своје слободе и чудних идеја; због својих присних веза са људма од којих се ~~он~~ нада хероју и спас ~~из~~ ^{нових} ~~и млад~~
~~светинији~~ ~~богова; а ог~~ ~~заштита~~ ~~богови~~ ~~и дар~~
~~којих се~~ Фрика ~~и~~ боји да ће поткопати ^и власт и пресећи вечно трајање богова. А ко су она двојица, Зигмунд и Хундинг? И ту је траг и грех немирног Вотана, би-
~~на~~ ^{осета ход свешта и} ~~и бране го~~
~~са хиљаду воља и живота.~~ Вотан слути ~~и~~ сумрак богова, и брине ^{за} ~~и обновљају сагорије свешта богова.~~
~~и~~ јуначку лозу људи из које ће изаћи велики херој
~~спас~~ ~~богова, онај који ће слаго~~ ~~вратити на своје место и за добро~~ ~~спасити~~
~~бојас до смрти~~ Своју крв је зато дао Вотан у чувено пле-
~~ме~~ Велзунга. У том племену одједаред заста пород. Вотан тада послал брачном пару јабуку, и кроз ту јабуку их оплоди. ~~Бор~~ ^{име} се близанци, брат и сестра,
^{Вотанове,} Зигмунд и Зиглинда. Због оне јабуке, Зигмунд је врста сина Вотанова, и
~~волела~~ ~~и надеји~~ ~~се~~ ~~из~~ ~~која~~ ~~изврш~~ ~~ју досадјом~~ ~~Велзунга.~~
~~ће~~ ~~га~~ ~~као~~ ~~таквог~~ ~~имати~~ ~~и~~ ~~и~~ Брат и сестра се давно растали, ~~и~~ Зиглинда има мужа Хундинга, али је ~~и~~ ~~је~~ ^{ко} ~~несрећна~~ ~~беза~~ јер љубави нема ни са једне ни ~~са~~
~~друге стране.~~ ~~и~~ Зигмунд ни Зиглинда немају деце. Племе Велзунга је у опас-
~~ности, крв се тањи.~~ ~~А~~ ~~не~~ ~~би~~ ~~сасвим~~ ~~оводнила,~~ судбина је да се брат и сестра
~~непознати, на~~ ~~једног~~ ~~дивног~~ ~~пролетњег~~ ~~дана~~ ~~заволе~~ ~~криком~~ ~~исте~~ ~~и~~ ~~запаснице~~

крви, проведу једну ~~раздирку~~^{раздирку} ноћ и онда беже из дома Хундичгова. Тада су срет та ноћ дивно певање Зигмундове заљубљене душе пролећу, и зачећу ^у Зиглинди великог јунака Зигфрида, то чини први чин Валкире. ^Q драма другог чина расте даље. Увређени Хундинг, ће се борити са Зигмундом; ^у то је двобој према којем је Вотан заузeo став који знамо. ^У том ставу има један даљи грех Вотанов, ~~т~~леменити^и ~~трагичан~~^у трагичан грех из љубави. Вотан зна да јунак не сме бити штићен од богова, али ипак удеши да Зигмунд нађе у храстовину забоден^и победни Вотанов мач, и ~~заштитнице~~^у заснагу да ~~истрне~~^{ма} из ~~штадна~~^{штадна}.

Све то, и све друго, зна и сазна Вотанова жена Фрика, заштитница брака и брачне верности; ~~и~~ стиже, како знамо, у одлучан и кобан час. У чуvenом дијалогу између ње и Вотана имамо, кроз лепе и смеле Вагнерове стихове и мисли, борбу великог и малог принципа, ^{мужеви} ^{женски} ^{Сврште се је добра} трагично, поразом великог принципа у Вотану. ~~И~~ Но ће бити ~~и~~ на велика катастрофа ~~и~~

чину. Фрика зна за браколомство над Хундингом, и заљубав између братије и сестре. Она тражи да Вотан њој, као богињи заштитници брака, даде задовољшти^у, и да казни Зигмунда. ~~и~~ ~~и~~ ~~и~~ Вотан одговара: "Сматрам да није ^{недозволено} ~~и~~ ~~и~~ ~~и~~ Кога је млађи Фрика бавио својим "слугом", Кога се назива Воган смрт, Хундинг

света заклетва—кад везује оне што се не љубе! —Фрика виче: "Ко је то још доживео — да се рођени брат и сестра љубе"! — Вотан одговара: "Данас, ти си

доживела.—И научи сад — да се **сама** собом успоставља **ствар** — која ~~је~~ ^{још}

никада није ~~је~~ бил **а**. — Тако видимо, жена брани ред, морал породице, навику, свакидашњу правду. Мушкарац брани изузетно, проблематично, смело, идеално,

ново. Мушкарац говори жени: "Само обично и стално разумеш ти — а што још

никад није било — за тим тежи ^{тежи} **мој**. — Препирка иде даље. Фрика врећа и

~~рата~~ ¹⁶ **рата** Вотана у поносу и храбрости; баца му у лице ^{богове} ~~неисправности~~, ^и ~~западу:~~

~~западу:~~ Да је Велзунгу Зигмунду он дао мач, и кроз мач своју храброст, и плаши

га даће тим путем људи ^и презрети и згазити богове. Вотан још једаред ^{ванред-}

^{дан обизира на смеште ногала,} но високом и смелом мишљу брани слободу самерања снага и каже: "Где се год

бодро избаце снаге — ја отворено саветујем борбу." Али сетивши се ^{шта} му је

богиња Ерда пророкovala; ~~и~~ ^и ~~самога ће прими пријатеља~~ ~~и~~ ^и ~~родиће~~ ~~и~~ ^и ~~до учинити богољуб~~ ~~и~~ ^и ~~се убоји~~ ~~и~~ ^и ~~запади~~ ~~и~~ ^и

Фрики што је тражила. Кад Фрика оде, Брунхилда добија нову заповест:

да Зигмунд у двобоју падне. ~~Брунхилда~~ се опире, јер зна да Вотан воли ~~е~~

^{Она} и прашашац од Фрике; и згајиши ^и све своје погрђаше и ~~е~~ ^а све „слуге“; ^и ~~заштак се и~~ ^и ~~збаци и~~ ^и ~~задонеда,~~ ^и ~~смео увек, одета~~

Волуптија

Зигмунда, а са оцем својим воли га и она; али гњев-
 ни Вотан је ^{сурбо} отера претећи јој ~~закон~~ казном. Закључена смрт ^{силушада} Зигфридова,
~~шо је~~ ^{у другом ширу - Ситварт, да је} друга катастрофа ~~и трећа~~ раздор између оца и кћери
^{бала и јуж, чу још} који су ~~и~~ једна душа, ~~и~~ раздору семе за старховите пропасти њих ~~и~~
 обоје.

~~Бог је у свакој природи, у природи~~ Трећи чин онај који ћете чути
 и као музику и певање обориће бескрајне јаде ^{на} Вотана и ^{на} Бринхилду; али кроз
 поезију и чар сцена са валкирама. Осам валкирасу на окупу при врху једног
 стеновите ^а брда. У даљини се види таман облак, пун претње. Валкире ^{са исчашају, али се} нес-
 ташно шале између себе, и са својим коњма. Смеј њихов је право дробно сре-
 бро у музичи. Чујете га, једаре ^{у шаму изразито у музике,} и никад више. ~~и~~ Чујете и чудесан дозив
 валкира хојотохо, који, када год дође, ^{изложи} оркестар и душе слушалаца ^{Као}
^{Вагнерова}

Познато је рецимо из Холанђанина луталице да је Вагнер имао ванредних интуи-
 ција за те ^{дозиве и криле чрез сојдук и думу.} који су музички сигнали душа, и трубни јеци карактера. Ваг-
 нире, причајући, питају се ^{послуживо} Бринхилду. Оне знају, наравно, ^{за} двобој ^{и залог} оче-
 кују ^{на} Бринхилдин повратак; ^{успешном} без ње не смеју ~~и~~ пред Вотана. ^{одједи}
 (X) започета ^{на} Митра која ће бити на чвала.

Криквалкир ~~e~~ објављује да ~~је зди~~ Бринхилда ~~али~~ гле чуда преко седла јој лежи ~~и~~ жена. Коњ Бринхилдин ~~умори~~ пада; она жена устаје жива; а Бринхилда завапи: "Заштитите мене, помозите овде у крају нужди".

Шта се десило? Ватанова кћер прекришила је очеву заповест и бранила Зигмунда. Зигмунд је већ био на скоку да победним мачем обори Хундинга, али се ~~ја~~ вио Ватан подметнуло своје копье, пребко мач ~~и~~ ~~захватио~~ ~~и~~ ~~убио~~.

Судбина полако стиче Ватана; онако како смо из његових рођених уста чули да

не га сустизати, ~~што то је некада љубаз~~ "Что волим

морам напустити — убити оно што љубим — издати преварно оног ко веру ~~и~~ "Чу мене ~~и~~ Год!"

Бежећи са бојишта и од гњевног ~~ога~~ Бринхилда је ~~попе~~ Зиглинду;

јер у њеној утроби живи будући велики Велзунг ~~и~~ савршени јунак Зигфрид ~~и~~ стопу за њок стигао је и онај црни облак, и у њему ~~Вотан~~ Пред свим ~~валкира~~ ~~прешесте Конгрисе и обједиње.~~

ма он ~~оптужује~~ оптужује Бринхилду за ~~прене~~ и изриче казну:

прогања је из рида богова ~~и~~ кола валкира и испред својих очију; и још не

је укletи да на тој стени спава, док је не нађе и не прибуди човек,

суров господар, ~~и~~ она ~~бешу~~ постати обична жена, седети крај огњишта и

~~Х~~ ~~дома~~ ~~нек да~~ ~~прободе~~ Зигмунда ~~и~~ сатарко, Ватан сак да убие ~~убица~~.

прести, на потсмех свих који је виде. Затим ^{Вотан} растерије ужаснуте валкире и остаје сам са Брунхилдом. Срце ^{у веду} раздире бол, јер ~~он се расшоје од~~
~~најличијег~~

~~дела бити су било да избаци ово често јевније~~ Вотан је ^{шт} по дру-

ги пут у великој сцени: он јаучући, понекад скоро ричући исповеда ~~т~~

~~тако од тога~~ у чему је несрећни удес богова; и признаје да ~~всуш саш још и да:~~

~~је то већ у потпуности~~ "у рушевинама своја света — заврши ^{редну} своју тугу". —

Брунхилда ~~клешај~~ моли оца да спречи ~~т~~ долазак до ње човеку ма какву, не-
достојну, ~~т~~ нејунаку; моли да ^{Вотан} ~~да~~ ^{се} ~~погоди~~ ^{раскаче} разбогати је, како би

задатак проћи кроз ватру јамчио да ће га извршити самовелики јунак. Вотан

^{са} осећа у кћери ^{себе} свој понос и храброст; грли је ~~т~~ потресен; и опрашта се
~~јерма:~~

од ње: "Збогом дивно дете, — мог срца поносе свети — збогом, збогом, збогом!" —

Пољуби је у обе очи, пренесе тиме ^{зидови} у ^{усан}, положи по стени и покрије великим

штитом валкире. Дозва онда бога Логеа, коме је ^{како знамо} ~~т~~ одузето

свойство да се претвара у пламен; ^{што смешно!} брана му ~~т~~ и уоко успаване Бринхилде

~~задава~~ страшни зидови.

Сад ће почети музика која је Вагнера измождава

Kaznate kaks te u Gama dñase. Ztewse y opdecajy cewab
chew. Keww ee y degnat senq opdecajy pñen kaw mñada,
u u rpanmñe qñk y sypñm nñkñr senq opdecajor ne yñje.
Ztewse kaks ce wñgane bñcwe unçpñmñana yñje y
opdecajap

~~и које не и пас потрати. Чујете у оркестру како се поједни инструменти~~

~~—~~ као врео метални лив. Чујете стихијске игре. ~~—~~ Као кад ветар
груне у кишу и распрсти капљице, тако Вотанов челични високи бас распршта ~~ба~~
ромињање ситних финих гушица валкира. Обратно, као росица се сасипају упла-
шене молбе валкира у громовито уклињање разгњевљеног и несрећног бога. Не
може да се
мора човек валкиру гледати, ни текс јој знати: сву психологију својих ју-
нака Вагнер ~~је сценарио~~ остварује кроз орган за певање савршених певача.
сада доле
Разумеће ~~те~~ зашто је толико бринуо: да ли ће моћи да испевају ~~—~~ све, мисли
осећаје психологију. Божанске сразмере је тражио Вагнер од гласова, и нала-
зио их је, и налази их. Јер за све има међ људма јунак, само ако има онај
чиме да
ко божанске задатке поставља. Слушајте Бринхилду: то иде у мушки дубине гласа,
у највише сопранске висине. Или то, или ништа! Иначе нама Еринхилде, у којој,
у жени живи и сав велики Вотан. Па онда опет оркестар испуни саб простор
до звезда. Вагнер извлачи музичке позадине као стене, ~~—~~ као зидине, да
има од њега / се одузји и Вагнеровска рог јадни венац Вотанова. Пред крај, кад ће у тра-
гичном загрљају да се опросте отац и неко обратите пажњу како улазе у

оркестар чела, тамни дубоки јеци инструмената који имају све од човечјих

груди. Дивна Бринхилда ~~не постоји~~^{заснована је на} више. Вотан, као махнит, копљем обележава

круг ватре, крикне последњу своју боговску ~~изговору~~^{изговору је} "Ко се врха

овога копља боји — никада ~~стак~~^{стак} ов~~а~~^а прићи неће"; и ~~сам~~^{онда} ~~кроги ч~~^{кроги ч} ~~плани~~^{плани}, и

~~облаке.~~^{облаке.} Сравнили смо ~~једаре~~^{изговори} Вагнера са ваљањем и брујањем океана. После

Валкире, слободно нам је речи да је и он божанским кроком огањ пролазио

док је то ~~дело~~ стварао. Ватрама је мислио и маштао, живом ватром у голим

рукама писао. Све букти, и пред ту музику ~~мог~~^{односно} само ~~само~~^{оки кори су} како

рече Вагнер, у стању да нешто понесу.["]

Испод овога сачуван

С опозицијом и да да го: